

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Hæreticis. Titvlvs III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DE IVDAEIS ET SARRACENIS.

TITVLVS II.

CAP. I.

Principes Christiani compescere debent Sarracenos sibi subiectos ab invocatione publica nominis Machometi, & a peregrinatione, quam facere solent ad sepulchrum ipsius. hoc dicit. Ioannes Andreas.

Clemens V. In Concilio Viennensi.

Edictum quidem in offensam divini nominis & opprobrium fidei Christianae, quod in quibusdam mundi partibus principibus Christianis subiectis, in quibus interdum seculorum, interdum vero permixtum cum Christianis habitant Sarraceni, sacerdotes eorum, Zabazala vulgariter nuncupati, in templis seu Mosquitis suis, ad quae iidem Sarraceni conveniunt, ut ibidem adorent per fidum Machometum, diebus singulis, certis horis in loco aliquo eminenti eiusdem Machometi nomen (Christianis & Sarracenis audientibus) alta voce invocant & extollunt, ac ibidem verba quaedam in illius honorem publice profitentur: Ad locum insuper ubi olim quidam sepultus extitit Sarracenus, quem ut sanctum Sarraceni alii venerantur & colunt, magna Sarracenorum earundem partium & etiam aliarum confluit publice multitudo, ex quibus nostrae fidei non modicum detrahitur, & grave in cordibus fidelium scandalum generatur. Quum autem haec in a divina maiestatis displicentia non sint ullatenus toleranda, sacro approbante concilio, ipsa in terris Christianorum districtius fieri deinceps inhibemus: universis & singulis principibus catholicis, sub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & sunt praedicta, sub obtestatione divini iudicii obnoxii & injungentes, quatenus ipsi tanquam veri catholici & Christianae fidei seduli zelatores, opprobrium quod tam ipsis, quam ceteris Christiolicis per praemissa ingeritur, debita consideratione pensantes, ipsum (ut proinde aeternae beatitudinis premium assequantur) de terris suis omnino auferant, & a suis subditis auferri procurent: inhibendo expressè, ne praefata invocatio seu professio nominis ipsius sacrilegi Machometi publice, aut peregrinatione praebata ab aliquo in eorum, existente dominio audeat attentari de cetero, vel quomodolibet sustineri. Ii vero, qui secus praesumpserint, taliter ob divina reverentiam castigentur ab ipsis, quod alii eorum exemplo peccentur à praesumptione simili arceantur.

DE HAERETICIS.

TITVLVS III.

CAP. I.

Tramittit constitutionis causam. Ioan. Andr.

Clemens V. In Concilio Viennensi.

Multorum e querela sedis Apostolicae pulsavit auditum, quod nonnulli inquisitores per se eandem contra pravitatem haereticam deputati, metas sibi traditas excedentes, sic interdum extendunt a sua potestatis officium, ut quod in augmentum fidei per circumspexam eiusdem sedis vigilantiam salubriter est provisum (dum sub pietatis specie gravantur innoxii) cedant in fidelium detrimentum.

Prout constitutionem de officio inquisitionis exercendo per dictos inquisitores, primo ponens quinque qua potest alter sine

a De hinc, in, deest in antiquiorib. cod. etiam impressis. b In antiquis etiam impressis constanter legitur, obnoxii. c De materia & intellectu vide Dd. in c. ut commissa. & c. per hoc. de her. lib. 6. d. al. excedunt.

altero. Secundo tria, qua non potest: & decretum ipsius, submittens, quomodo impudicus vel interesse volens communi aia, vel consensit. Ioan. Andr.

Propter quod ad Dei gloriam & augmentum ejusdem fidei, ut negotium inquisitionis hujusmodi eo proporetur felicius, quo deinceps ejusdem labis indago solentius, diligentius, & cautius peragatur: ipsam tam per dicecelanos Episcopos, quam per inquisitores a sacre Apostolica deputatos (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cujlibet commodi temporalis affectione levi) decernimus exerceri. Sic quod quilibet de praedictis sine alio citare possit, & arreitare sine capere, ac custodiae mancipare, ponendo etiam in compedibus vel manibus ferreis, si ei vilum fuerit faciendum: super quocumque scilicet in quibus praedictis hujusmodi negotio, secum Deum & justitiam, viderit expedire. Ducto tamen ad eum carcere, si magis ad praemam, quam ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illorum ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine Episcopo dicecelano, aut eius officiali, vel Episcopali sede vacante, capiti super hoc delegato, si sui ad invicem copia habere valeant, intra octo dierum spacium, postquam se invicem requiserint, non valebit. Et si secus praesumptum fuerit, nullam sit & irritum ipso jure. Verum si Episcopus vel eius capituli sede vacante delegatus cum inquisitore, aut inquisitor cum altero eorundem, propter proxima aequata aut notis personaliter convenire: possit Episcopus vel eius seu capituli, sede vacante, delegatus inquisitor, & inquisitor Episcopo vel eius delegato, seu sede vacante illi, qui ad hoc per capitulum fuerit deputatus, super illis committere vices suas, vel suum significare per litteras consilium & consensum.

Prout dicit circa muros vel carceres haereticorum, ipsorum dem custodes, & custodum ministros. Ioan. Andr.

Sane quia circa custodiam carcerum haereticorum, qui muri in quibusdam partibus vulgariter nuncupantur, multas fraudes dudum intelleximus perpetratas. Nos a volentes super hoc providere, statuimus, ne quilibet talis carcer vel murus, quem de cetero Episcopus inquisitori praedictis volumus fore communem, custodes habere principales, discretos, indifferentes, & unum, quem volet Episcopus, & providebit eadem unum, de quo voluerit inquisitor, cui etiam praedictis quilibet praedictorum custodum sub se alium idoneum fidum poterit habere ministrum. In quibus eorum conclavi ejusdem carceris sive muri, custodes clares diversae, quarum unam unus, aliam alio mensis, praedictorum custodum, & eam cum officio ministrum, quae incarcerationis fuerint ministranda, suo potest committere vel subdelegare ministro.

Ponit iuramentum custodum, ministrorum suorum, & anteriorum, & aliorum officialium. Ioan. Andr.

Porro coram Episcopo vel capitulo, sede vacante, & inquisitore praedictis vel substitutis ab eis, custodes praedicti, antequam suum officium exequantur, iuraverunt ad sancta Dei Evangelia corporaliter a se ipsis, quod in custodia immuratorum & aliorum pro crimine praedicti in sua custodia positurorum & ponendorum, omnem diligentiam & sollicitudinem, quam poterint diligenter adhibebunt. Et quod alicui incarcerationi nihil unius in secreto loquetur, quin hoc audiat alter casto. Et quod provisionem, quam incarcerationi recipimus ex ordinatione communi, & illud quod a parentibus & amicis, vel aliis personis fidelibus offerretur eisdem nisi

a De materia istius s. vide Zanch. trall. de heret. cap. 1. & n. Gonsalvum trall. de her. q. 11. Sylvest. in ver. haeretic. b Pal. Archidiacon. in cap. clericus. ff. de h. & in c. sperare. 2. quae. Ioan. Andr. in c. ult. de heret. Episcopi

Episcopi & inquisitoris vel suorum commissariorum ordinario refragetur) ipsi fideliter & absque deminutione aliqua ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. Et idem juramentum & coram eisdem personis ministri custodiam, prius quam suum exerceant officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit Episcopos proprios habere carceres, sibi & dictis inquisitoribus non commanens: volumus & districte præcipimus, ut custodes ad incarcerationem pro dicto crimine custodiam per Episcopos, vel sede vacante per capitulum deputandi, & eorum ministri coram dictis inquisitoribus vel substitutis ab eis præsentent simile juramentum. Notarii a quoque inquisitionis coram Episcopo & inquisitore vel substitutis ab eis, jurabunt suum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis personis necessariis ad prædictum officium exequendum.

Tunc Episcopi, inquisitores, & eorum substituti qui faciendos, vel emittendos delinquentes in officio. h. d.

Verum, quia nimis est grave, ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit: grave est quoque & damnatione dignissimum malitiosè insonitibus eandem imponere pravitatem: Episcopo & inquisitori prædictis ac aliis ad dicti executionem officii substitutis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ & sub interminatione maledictionis alienæ præcipimus, ut sic discretè & promptè contra suspectos vel diffamatos, de huiusmodi pravitare procedant, quod malitiosè aut fraudulenter tantam labem, seu quod ipsos in executione officii inquisitionis impediatur, falsò alicui non imponant. Quod si odii, gratiæ, vel amoris, lucci aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super huiusmodi pravitare, aut obtentu eodem, pravitatem ipsam vel impedimentum officii sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare (præter alias penas, pro qualitate culpæ imponendas eisdem) Episcopus aut superior, suspensionis ab officio per triennium, alii verò excommunicationis sententias eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo b, & tunc satisfactione præmissa, abolitionis beneficium obtinere: nullo in hac parte privilegio suffragante.

Confirmat antiqua jura huius constitutioni non obvia. Ioan. Andr.

Alias sanè, quæ circa præmissum inquisitionis officium à nostris sunt prædecessoribus instituta (quatenus præsentis decreto non obviant) sacri approbatione concilii roborata, in sua volumus firmitate manere.

CAP. II.

Primo, ponens constitutioni causam, determinat aetatem inquisitorum. Secundo, punit inquisitores, qui præter officii pecuniam illicitis modis extorquent, vel ab delictum clericorum, ecclesiarum bona confiscant. Tertio, præcipit notariis, officialibus & scitis, ut hoc facientes reprehendant, & superioribus denuncient si probare possint. Quarto, prohibet inquisitoribus abusu armorum, & circa quantitatem vel qualitatem officialium. h. d. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Nolentes splendorem solium negotii fidei per auctus indiscretos & improbos quorumvis inquisi-

a De juramento notariariorum Hostiens. & Dolt. in cap. ut officium s. ad conscribendas de har. l. d. & in c. sicut, ne clerici vel monachi. b In mortis articulo nulla est casuum reservatio, atq. id est omnes sacerdotes quoslibet penitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt: ita Concil. Trident. Sess. 14. cap. 7. de casuum reservatione.

torum hæreticæ pravitatis, quasi tenebrofi sumi caligine obscurari: hoc sacro concilio approbante statumus, nullis ex nunc, nisi qui quadragesimum ætatis annum attigerint, officium inquisitionis prædictæ committi: inquisitoribus, & tam ipsorum, quam Episcoporum seu capitulorum, sede vacante, super hoc deputatis commissariis quibuscumque districtius injungentes, ne prætextu officii inquisitionis quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant: nec scienter attentent ecclesiarum bona ob clericorum delictum a prædicti occasione officii filicoriam ecclesiæ applicare. Quod si fecus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententiæ eos subjacere decernimus ipso facto. A qua non possint absolvi, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plene satisfecerint de pecunia sic extorta: Nullis privilegiis, pactis, aut remissionibus super hoc valituris. Notarii verò & officiales dicti officii, necnon fratres & socii inquisitorum & commissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut commissarios secretè noverint talia commississe (si indignationem Dei & Apostolicæ sedis vitare voluerint, & offensam) ipsos graviter arguere & corrigere studeant in secreto. Quod si taliter ea sciverint, ut ea probare valeant, si sit opus, hæc prælati inquisitorum & commissariorum eorundem, ad quos id pertinebit, nunciate solite debeant. Qui equidem prælati inquisitores & commissarios prædictos reos inde repertos ab officiis amovere, & amotos alias punire debite seu corrigere teneantur. Prælati autem inquisitorum id negligentibus agere, præmissa omnia nunciari per prædictos locorum ordinarios volumus: quibus, ut ea in Apostolicæ sedis notitiam perferant, in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus & mandamus. Porro inquisitoribus ipsis districtius inhibemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales, nisi sibi necessarios, habeant tales, qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda.

CAP. III.

Damnat scilicet Beguardonum & Beguinarum Alemanis, & octo ipsius errores, exciansi diocesanorum & inquisitorum officium contra illos. h. d. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Ad nostrum (qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & pravitatis hæreticæ de finibus fidelium extirpetur) non sine displicentia grandi pervenit auditum, quod secta quædam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierum, quæ Beguinæ vulgariter appellantur, in regno Alemanie (procurante favore malorum operum) damnabiliter insurrexit: tenens & asserens doctrina sua sacrilega & perversa inferius designatos errores. Primo, videlicet, quod homo in vita præsentis tantum & talem perfectionis gradum potest acquirere, quod reddetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit: nam (ut dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inveniri. Secundo, quod jejunare non oportet hominem, nec orare postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, quod homo potest libere corpori concedere quicquid placet. Tertio, quod illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta ecclesiæ obligantur: quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas. Quarto, quod homo potest ita finalè beatitudinem, secundum omnem gradum perfectionis in præsentis al-

a Delictum prælati quando nocet ecclesiis, vide Fel. in c. ad audientiam, de refer. & Alex. cons. 27. l. i.

sequi, sicut eam in vita obtinebit beata. Quinto, quod qualibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ ipsam elevante ad Deum videndum, & eo beate fruendum. Sexto, quod se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentia à se virtutes. Septimo, mulieris osculum (cum ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: Actus autem carnalis (cum ad hoc natura inclinet) peccatum non est, maxime cum tentatur exercens. Octavo, quod in elevatione corporis IESV Christi, non debent assurgere, nec eidem reverentiam exhibere: asserentes, quod esset imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum descenderent, quod circa ministerium seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitent: Nonnulla etiam alia sub simulata quadam sanctitatis specie dicunt, faciunt & committunt, quæ oculos divinæ maiestatis offendunt, & grave in se continent periculum animarum. Cum autem ex debito commissi nobis officii huiusmodi sectam detestabilem, & præmissos ipsius execrandos errores (ne propagentur ulterius, & per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur) extirpare ab ecclesia catholica necessario habeamus.

Nos sacro approbante concilio, sectam ipsam cum præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino: inhibentes districtius, ne quis ipsos de cæterò teneat, approbet vel defendat. Eos autem qui secus egerint, a ministerio canonico decernimus puniendos. Porro diocelani & illarum parium inquisitores hæreticæ pravitatis, in quibus Beguardi & Beguina huiusmodi commorantur, suum officium circa eos diligenter exerceant, inquirentes de vita & conversatione ipsorum, qualiterve sentiant de articulis fidei & ecclesiæ sacramentis. In illos vero, quos culpabiles reperirent (nisi abjuratis sponte prædictis erroribus penituerint, & satisfactionem exhibuerint competentem) debitam exerceant ultionem.

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, VEL CASUALI. TITVLVS IX. CAP. VNIC.

Furiosus, infans, vel dormiens, hominem mutilans, vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequens, suam invasorem occidit, vel mutilat. h. d. Clemens V. in Concilio Vienensi.

Si a furiosus, aut infans, seu dormiens, hominem mutilat, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suam occidit vel mutilat invasorem.

DE VSVRIS. TITVLVS X. CAP. VNICVM.

Officiales communitatum, facientes, dictantes, vel scribentes statuta super usuris solvendis, non repetendis, vel non restituendis, vel iudicantes secundum illa, vel non delentes illa (si possunt) intra tres menses de libris communitatum, vel illa servantes, excommunicati sunt. Ioan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Ex gravi ad nos insinuatione pervenit, quod quorundam communitates locorum in offensam Dei & proximi, ac contra iura divina pari-

a Hanc Clementinam latissime repetit Dicitur Covarruvius: cum videro. b Pro materia intellecta vide B. Thom. 2. 2. q. 72. per totam questionem.

ter & humana, usurariam approbantes quodammodo pravitatem, per statuta sua juramento quandoque firmata, usuras exigi & solvi necum concedunt, sed a solvendis eas debitorum scienter compellunt, ac à iura ipsorum continentiam statutorum gravis importando plerumque usuras repetentibus onera, aliisque oneribus per his diversis coloribus, & fraudibus exquisitis, repetitionem impediunt earundem. Nos igitur pernitenti his ausibus obviate volentes, sacro approbante concilio statimus: ut quicumque communitatum ipsarum prebites, capitanei, rectores, consules, iudices, consiliarii, aut alii quivis officiales, statuta huiusmodi de extorcere, scribere, vel dictare, aut quod solvantur usuris, quod solvant, cum repetuntur, non restituuntur placeat libere, scienter iudicare præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam sententiam incursum, nisi statuta huiusmodi hæcenus edita de iura communitatum ipsarum (si super hoc potestatem habuerint) intra tres menses deleverint, aut si ipsa statuta sine consuetudines effectum eorum habentes quocumque modo præsumpserint observare.

Feneratori in causis usurarum edere cognoscere iuramentum suarum. Ioan. Andr.

Ceterum, quia feneratori sic ut plurimum contractus usurarios occulte ineunt & dolose, quod vix cogitari possunt de usuraria pravitare, ad extorcendum cum de usuris agatur suarum codices rationum, celsata ipsos decernimus ecclesiastica compellendos.

Permanente asserens exercere usuram non esse peccatum, hereticus est. Ioan. Andr.

Sanè si quis in illum errorem incidit, ut penitentiter asserere præsumat exercere usuram non esse peccatum, decernimus velut hæreticum puniendum: locorum nihilominus ordinariis & hæreticæ pravitatis inquisitoribus districtius inungentes, ut contra eos, quos de erroribus huiusmodi diffamatos invenerint, aut suspectos, iniqua contra diffamatos, vel suspectos de hæresi procedentia omittant.

DE EXCESSIBVS PRÆLATORVM. TITVLVS VI. CAP. VNICVM.

Proverbat Greg. contra XXVII. gravamina, quæ prælatibus in se habebant. ad. tit. Nemo. i. Et. hoc. vero. concilio. prælati. contra. XXX. à. quibus. prælati. cessare. præcipit. Et. per. prælatos. cessare. facere. sub. i. prælati. privilegia. Et. per. prælatos. Ioan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Requens & assidua nos quorundam religiosorum querela circumstrepit, quod plerique episcopi, & eorum superiores, ac ceteri ecclesiarum prelati, ipsorum religiosorum quietem injusta inquisitionibus multipliciter inquietant. Quidam enim exemptos capiunt, & incarcerant in calibus non concessis a iure. Quidam per gravium interminationem poenitentiam imponunt, ne debentes exemptis decimas seu redditus, illos solvant eisdem: Neve aliqui missas eorum audiant. Molentes in molendinis, & coquentes in furnis eorum. Servientes quoque & vasallos, & domesticos eorum, vel alios quatercumque contrahentes & participantes cum ipsis, suspendunt, interdiciunt, & excomunicant absque causa rationabili pro libito voluntatis, bona illorum interdum nihilominus illicite occupantes. Et appellationibus, quas prædicti exempti ob prædicta, vel alia gravamina rationabiliter interponunt quandoque, minime deferentes, appellantes occasione appellacionum huiusmodi interdum capiunt, aut capi faciunt, &

a Al. sed. Et. ad. solvendum. cessant. b Al. aut. carceri.

